

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ
УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для практичних занять
з ОК «ФІНАНСИ»

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво та торгівля», 051 «Економіка»
072 Фінанси, банківська справа та страхування»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 5 від 15.01.2025 р.)

Рецензент: Скорук О.В., кандидат економічних наук, доцент
кафедри обліку та оподаткування Волинського
національного університету ім.Л.Українки

**Методичні рекомендації для практичних занять з ОК
«ФІНАНСИ» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси,
банківська справа, страхування та фондовий ринок», 073 «Менеджмент»,
075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво та торгівля», 051 «Економіка»
денної та заочної форм навчання. Луцьк: ВНУ імені Лесі Українки, 2025. 26 с.**

Рекомендовано студентам I курсів денної та заочної форми навчання.

УДК 336.64

© Ткачук Н. В.

Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2025

ЗМІСТ

Вступ	4
Політика оцінювання	6
Плани семінарських занять	10
Змістовий модуль 1. Основи фінансової науки. Фінанси та їх роль в суспільному відтворенні	
Тема 1. Фінанси: сутність та функції. Фінансові ресурси	10
Тема 2. Фінансове право і фінансова політика	10
Тема 3. Податки. Податкова система	13
Тема 4. Бюджет. Бюджетна система	13
Тема 5. Бюджетний дефіцит	14
Тема 6. Державний борг	14
Тема 7. Місцеві фінанси.	15
Тема 8. Соціальні позабюджетні фонди	16
	17
Змістовий модуль 2. Особливості функціонування окремих ланок фінансової системи	
Тема 9. Фінанси суб'єктів господарювання	17
Тема 10. Фінанси домогосподарств	18
Тема 11. Страхування. Страховий ринок	19
Тема 12. Фінансовий ринок	19
Тема 13. Фінансова безпека держави	19
Тема 14. Міжнародні фінанси	20
Тема 15. Фінанси зарубіжних країн	20
	21
Перелік питань для підготовки до іспиту	
Список використаної літератури	25

Вступ

Запорукою розбудови вітчизняної економіки та забезпечення стабільності її розвитку і зростання є ефективно організована система фінансових відносин у державі. Фінанси є важливим атрибутом державної економічної системи: вони виступають головним інструментом реалізації державної політики. Фінанси є індикатором рівня економічного розвитку суспільства та інструментом цього розвитку. Зміна пріоритетів в економічній та фінансовій системах України, зміцнення фінансово-кредитного сектора, посилення його впливу на активізацію структурної перебудови та забезпечення соціально-економічного розвитку країни зумовили необхідність змін у змісті фінансової роботи. Тому, необхідною умовою є формування у майбутніх фахівців системи знань з функціонування фінансів та їх впливу на соціально-економічний розвиток суспільства

Предметом вивчення дисципліни «Фінанси» є фінансові відносини, які виражають розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту і національного доходу на макро - і мікрорівнях.

Мета викладання навчальної дисципліни полягає в отриманні студентами фундаментальних теоретичних і практичних знань щодо організації державної фінансової політики, особливостей формування, перерозподілу та використання національного багатства, специфіки функціонування та ролі в економіці країни фінансово-кредитної та податкової систем.

Метою вивчення дисципліни «Фінанси» є формування знань студентів з функціонування фінансів та їх впливу на соціально-економічний розвиток суспільства, розширення та поглиблення теоретичних знань студентів про фінансову систему держави, порядок формування і використання фондів фінансових ресурсів, які забезпечують функціонування кожної окремої її складової.

Завдання вивчення дисципліни «Фінанси» полягають у: – вивченні історичних процесів зародження, становлення та розвитку фінансових відносин в Україні та окремих зарубіжних держав; – засвоєнні суті та механізму функціонування фінансів, їх функцій; – розкритті теоретичних основ державних,

місцевих, корпоративних і міжнародних фінансів; – засвоєнні засад функціонування фінансової системи держави; – формуванні у студентів теоретичної і методологічної бази, необхідної для наступного оволодіння практикою використання фінансових інструментів; – розумінні закономірностей у сфері фінансових відносин держави, господарюючих суб'єктів та населення, розкриття можливостей використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи.

При вивченні курсу студенти набудуть інтегральні, загальні та фахові компетентності.

Компетентності, яких студент набуває в результаті вивчення освітнього компонента:

Інтегральна компетентність (ІНТ)

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері маркетингової діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування відповідних теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності

ЗК7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК12. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Фахові компетентності

ФК8. Здатність розробляти маркетингове забезпечення розвитку бізнесу в умовах невизначеності.

ФК13. Здатність планування і провадження ефективної маркетингової діяльності ринкового суб'єкта в кросфункціональному розрізі.

Програмні результати навчання

ПРН11. Демонструвати вміння застосовувати міждисциплінарний підхід та здійснювати маркетингові функції ринкового суб'єкта.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо відвідувань занять: відвідування занять є обов'язковим. Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених силабусом. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений час згідно затвердженого графіка.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в наукових заходах тощо) навчання може відбуватись в цей період в онлайн формі або за індивідуальним планом за погодженням із викладачем.

Здобувач освіти повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в освітньому процесі.

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти визначається Положенням про визнання результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (<http://surl.li/qbxvmw>).

Політика щодо академічної доброчесності окреслюється Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/jntduw>) та Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/aagxg>).

Політика щодо дедлайнів та перескладання: у випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацьовувати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Політика щодо додаткових (бонусних) балів: здобувачам освіти можуть бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю максимум 15 балів за такі види робіт: опубліковану наукову статтю у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів; публікацію тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали; підготовку та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 7 балів; перемогу у

всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 15 балів; подачу проектних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.

Підсумковий контроль

Порядок організації поточного та підсумкового контролю знань здобувачів освіти регламентується Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/ukitbu>).

Підсумковий семестровий контроль у вигляді екзамену передбачає оцінку засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу на підставі результатів виконання ним усіх видів запланованої навчальної роботи впродовж семестру та враховує бали поточного (40 балів) та підсумкового оцінювання (у вигляді модульних контрольних робіт та/або іспиту (60 балів)).

Підсумкова семестрова оцінка виставляється без складання іспиту, якщо здобувач освіти успішно виконав усі завдання, передбачені силабусом освітнього компоненту, і набрав при цьому 75 балів і більше. Така оцінка виставляється у день проведення екзамену за умови обов'язкової присутності здобувача освіти. У разі незадовільної підсумкової семестрової оцінки, або за бажання підвищити рейтинг, здобувач освіти складає екзамен (60 балів), а його результат за модульні контрольні роботи анулюється.

Екзаменаційна оцінка визначається в балах від 0 до 60 балів за результатами виконання екзаменаційних завдань, які вміщують 3 теоретичних питання, кожне з яких оцінюється в 20 балів.

Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком освітнього процесу.

Оцінювання результатів складання підсумкового контролю у вигляді екзамену здійснюється у порядку, передбаченому прийнятою в Університеті системою контролю знань за 100-бальною шкалою з переведенням у шкалу ECTS та лінгвістичну оцінку.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
1–59	Незадовільно	Fx	Необхідне перескладання

Критерії оцінювання результатів навчання:

90-100 балів (відмінно): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента в повному обсязі, у встановлені терміни й повно виконав завдання поточного оцінювання; відповіді правильні, обґрунтовані, логічні, містять аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки та прослідковується активність здобувача працює протягом усього курсу.

82–89 балів (дуже добре): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні; виконав більшу частину завдань поточного оцінювання; відповіді здебільшого правильні, усі передбачені силабусом навчальні завдання виконані, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані.

75-81 балів (добре): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на підвищеному рівні, може усвідомлено застосовувати знання та вміння для висвітлення суті питання; усі передбачені завдання виконані; деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо.

67-74 балів (задовільно): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на середньому рівні, теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених силабусом завдань виконано.

60-66 балів (достатньо): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на прийнятному рівні, теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато передбачених силабусом завдань не виконані або виконані із значною кількістю помилок.

1-59 балів (незадовільно): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, теоретичний зміст курсу не освоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених силабусом завдань не виконано або містять грубі помилки.

Структура освітнього компонента.

Таблиця 1

Назва змістовних модулів і тем	Кількість годин					Форма контролю/ Бали
	Усього	У тому числі				
		лекції	практичні	самостійна робота	консультації	
Змістовий модуль 1. Основи фінансової науки. Фінанси та їх роль в суспільному відтворенні						
Тема 1. Фінанси: сутність та функції. Фінансові ресурси	10	2	1	6	1	ДС, ІРС, Т/ 2 бали
Тема 2. Фінансове право і фінансова політика	10	2	1	6	1	ДС, ІРС, Т/ 2 бали
Тема 3. Податки. Податкова система	11	2	2	6	1	ДС, РЗ, ІРС, Т/ 4 бали
Тема 4. Бюджет. Бюджетна система	11	2	2	6	1	ДС, РК, ІРС, Т/ 4 бали
Тема 5. Бюджетний дефіцит	9	2	1	6		ДС, РК, ІРС, Т/ 2 бали
Тема 6. Державний борг	9	2	1	6		ДС, ІРС, Т/ 2 бали
Тема 7. Місцеві фінанси.	11	2	2	6	1	ДС, ІРС, Т/ 4 бали
Тема 8. Соціальні позабюджетні фонди	10	2	2	6		ДС, РК, ІРС, Т/ 4 бали
Разом за модулем 1	81	16	12	48	5	max 24 бали
Змістовий модуль 2. Особливості функціонування окремих ланок фінансової системи						
Тема 9. Фінанси суб'єктів господарювання	11	2	2	6	1	ДС, РЗ, ІРС, Т/ 3 бали
Тема 10. Фінанси домогосподарств	9	2	1	6		ДС, ІРС, Т/ 2 бали
Тема 11. Страхування. Страховий ринок	11	2	2	6	1	ДС, РЗ, ІРС, Т/ 3 бали
Тема 12. Фінансовий ринок	11	2	2	6	1	ДС, РК, ІРС, Т/ 2 бали
Тема 13. Фінансова безпека держави	10	2	1	6	1	ДС, ІРС, Т/ 2 бали
Тема 14. Міжнародні фінанси	8	2	1	5		ДС, ІРС, Т, П / 2 бали
Тема 15. Фінанси зарубіжних країн	9	2	1	5	1	ДС, ІРС, Т, П / 2 бали
Разом за модулем 2	69	14	10	40	5	max 16 балів
Види підсумкових робіт						60
Модульна контрольна робота 1						МКР/ 30 балів
Модульна контрольна робота 2						МКР/ 30 балів
Всього годин / Балів	150	30	22	88	10	max 100 балів

Форма контролю*: ДС – дискусія, Т – тести, РЗ- розв'язування практичних завдань, РК – розв'язування кейсів, ІРС-індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР – модульна контрольна робота, П – презентація роботи;

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

Основи фінансової науки. Фінанси та їх роль в суспільному відтворенні

Практична робота №1

Тема 1. Фінанси: сутність та функції. Фінансові ресурси

Тема 2. Фінансове право і фінансова політика

1. Сутність та особливості фінансів як економічної категорії.
2. Об'єкти, суб'єкти та функції фінансів.
3. Взаємозв'язок фінансів з іншими розподільними категоріями.
4. Фінансова система, її внутрішня та організаційна побудова.
5. Фінансова політика, її сутність та складові.
6. Фінансова політика суб'єктів господарювання і домогосподарств.
7. Фінансовий механізм та його роль у реалізації фінансової політики.

Питання для обговорення:

1. Сформулюйте визначення фінансів як економічної категорії.
2. Назвіть характерні особливості фінансів.
3. Які є інструменти вартісного розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту?
4. Назвіть основні функції фінансів.
5. Охарактеризуйте вияви контрольної функції фінансів.
6. Що є об'єктом вартісного розподілу та перерозподілу за допомогою фінансів?
7. Дайте визначення фінансової системи.
8. Назвіть та охарактеризуйте сфери фінансової системи України.
9. Назвіть ланки публічних фінансів та з'ясуйте їхній взаємозв'язок з іншими сферами та ланками фінансової системи України.
10. Які перспективи розвитку фінансової системи України в сучасних умовах? Обґрунтуйте відповідь.

Тестові питання:

1. Сукупність економічних відносин, які виникають між державою, фізичними та юридичними особами з приводу розподілу та перерозподілу ВВП, а в окремих випадках й національного багатства держави, з метою формування фінансових ресурсів для забезпечення розвитку суспільства – це:
 - а) оподаткування;
 - б) фінансові відносини;
 - в) фінанси;
 - г) фінансова політика.
2. До об'єктів фінансових відносин належать:

- а) Валовий національний дохід та Національне багатство;
 - б) Валовий внутрішній продукт та Валовий національний дохід;
 - в) Валовий внутрішній продукт та національне багатство;
 - г) правильної відповіді немає.
3. До якого виду фінансів належать фінанси підприємств та корпорацій, фінанси комерційних установ та організацій та фінанси домогосподарств?
- а) фінанси громадських об'єднань;
 - б) приватні фінанси;
 - в) державні фінанси;
 - г) правильної відповіді немає.
4. Які виділяють основні функції фінансів?
- а) розподільчу, контрольну;
 - б) фіскальну, розподільчу;
 - в) акумулюючу, розподільчу;
 - г) контрольну, фіскальну.
5. До основних ознак фінансів належать:
- а) розподільчий характер фінансових відносин;
 - б) грошова форма відносин;
 - в) безеквівалентний напрямок руху;
 - г) усі відповіді правильні.
6. Який рівень не охоплює розподільча функція фінансів?
- а) внутрішньогосподарський;
 - б) внутрішньогалузевий;
 - в) міжнародний;
 - г) міжтериторіальний.
7. Які виділяють напрями впливу фінансів на процеси суспільного розвитку?
- а) фінансове забезпечення відтворювального процесу;
 - б) фінансове регулювання економічних і соціальних процесів;
 - в) фінансове стимулювання;
 - г) усі відповіді правильні.
8. Яку стадію не включає процес відтворення?
- а) виробництво;
 - б) обмін;
 - в) контроль;
 - г) споживання.

9. Грошовий вираз вартості будь-якого товару – це:

- а) заробітна плата;
- б) ціна;
- в) гроші;
- г) фінанси.

10. Технічний засіб вираження величини доходу суб'єктів фінансових відносин, своєрідні облікові одиниці цього доходу або видатку – це:

- а) заробітна плата;
- б) ціна;
- в) гроші;

г) фінанси.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Що таке фінанси як економічна категорія?
2. Що є об'єктом фінансових відносин?
3. Що розуміють під централізованими фінансами?
4. Що належить до децентралізованих фінансів?
5. Які виділяють види фінансів?
6. В чому полягає відмінність між державними та приватними фінансами?
7. Якими ознаками володіють фінанси?
8. Що таке гроші?
9. У чому полягає суть розподільчої функції фінансів?
10. У чому полягає суть контрольної функції фінансів?
11. Які складові сукупного суспільного продукту?
12. Назвіть основні напрями ролі фінансів у економічному житті суспільства.
13. В чому проявляється взаємозв'язок ціни та фінансів?
14. Яка відмінність заробітної плати і фінансів?
15. Який взаємозв'язок заробітної плати і фінансів?
16. Що являє собою фінансова системи в правовому аспекті?
17. Назвіть сфери фінансової системи.
18. Які принципи побудови фінансової системи?
19. Назвіть складові (ланки) державних фінансів.
20. Що таке бюджет держави?

Рекомендовані теми для підготовки рефератів:

1. Охарактеризуйте складові елементи структури фінансової системи України.
2. Властивості сучасної фінансової системи.
3. Основні проблеми діючої фінансової системи України.
4. Охарактеризуйте сфери та ланки фінансової системи.
5. Яка відмінність між ринком грошей та ринком капіталів.
6. Що являє собою управління фінансами.
7. Фінансова система держави в умовах трансформацій.

Практична робота №2

Тема 3. Податки. Податкова система

1. Сутність, необхідність та види податків.
2. Податкова політика держави.
3. Податкова система України.
4. Основи організації податкової роботи та діяльності державної податкової служби.

Питання для обговорення:

1. Назвіть головні передумови виникнення податків.
2. Охарактеризуйте соціально-економічний зміст податків та виокремте характерні особливості, які вирізняють їх серед інших видів податкових платежів.
3. У чому виявляється суспільно-соціальна природа податку?
4. У чому виявляється зміст функцій податку та їхня природа?
5. Назвіть основні елементи податку.
6. Дайте характеристику ознак класифікації податків та назвіть їхні види.
7. Сформулюйте зміст податкової політики та її мету.
8. Дайте визначення форм і напрямків податкової політики.
9. Дайте визначення податкової системи і назвіть її основні складові.
10. Назвіть наукові принципи побудови податкової системи.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Охарактеризуйте структуру системи оподаткування України.
2. Розкрийте зміст податкової роботи та її основні елементи.
3. Назвіть суб'єктів податкової роботи в Україні та їхні основні функції.
4. Опишіть правове регламентування податкової роботи в Україні.
5. Визначте основні функції ДПС України та напрямки адміністрування податків і зборів.
6. Охарактеризуйте складові податкового контролю.
7. Охарактеризуйте зміст прямих і непрямих податків, визначте їхні переваги і недоліки.
8. Охарактеризуйте цілі та методи податкової політики.
9. Проаналізуйте критерії формування податкової політики.

Практична робота №3

Тема 4. Бюджет. Бюджетна система

1. Соціально-економічна сутність, необхідність та призначення бюджету.
2. Бюджетна політика і бюджетний механізм.
3. Бюджетний устрій та бюджетна система.
4. Бюджетний дефіцит: економічна сутність, причини виникнення та

соціально-економічні наслідки.

5. Бюджетний процес та застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі.

Питання для обговорення:

1. Бюджетна політика держави:
 - основи побудови бюджетної політики;
 - бюджетна стратегія;
 - бюджетна тактика.
2. Сутність бюджетного планування:
 - особливості бюджетного планування;
 - завдання бюджетного планування;
3. Принципи та види бюджетного планування.
4. Методи бюджетного планування.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Організація системи доходів бюджету:

- джерела формування доходів бюджету;
 - методи формування доходів бюджету.
2. Склад і структура доходів Державного бюджету України:
 - податкові надходження;
 - неподаткові доходи бюджету;
 - державні позики.
 3. Класифікація видатків бюджету:
 - за роллю у суспільному виробництві;
 - за функціональною структурою;
 - за відомчою структурою;
 - за економічною структурою.
 4. Склад і структура видатків Державного бюджету України.
 5. Форми і методи бюджетного фінансування.

Практична робота №4

Тема 5. Бюджетний дефіцит

Тема 6. Державний борг

1. Сутність бюджетного дефіциту, його форми та класифікація
2. Причини виникнення та соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту
3. Джерела фінансування бюджетного дефіциту та шляхи його скорочення

4. Загальна характеристика державних та місцевих запозичень.
5. Поняття державного кредиту. Види і форми державного боргу.
6. Правові основи місцевих запозичень.

Питання для обговорення:

Управління бюджетним дефіцитом: фінансово-правові та процедурні аспекти.

Поняття “фінансування бюджетного дефіциту” та його джерела.

Сутність і функції державного кредиту.

Класифікація видів державних позик.

Управління державним кредитом.

Державний борг: його структура

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Яким документом визначено розмір державного боргу відносно ВВП?
2. Які ви знаєте види державного боргу?
3. Якими цінними паперами оформляються державні та місцеві запозичення?
4. Які є форми управління державним боргом?
5. Хто приймає рішення про державні запозичення, їх розмір та порядок погашення?
6. Хто із органів місцевого самоврядування має право на запозичення? Їхні види.
7. Хто здійснює випуск цінних паперів?

Практична робота №5

Тема 7. Місцеві фінанси.

1. Сутність місцевих фінансів, їх структура та функції
2. Доходи та видатки місцевих бюджетів
3. Проблеми місцевих фінансів та шляхи їх вирішення в Україні

Питання для обговорення:

Поняття доходів місцевих бюджетів та їх класифікація.

2. Основні засади розподілу доходів між ланками бюджетної системи України.

3. Поняття та система видатків місцевих бюджетів.

4. Розмежування видатків між бюджетами.

5. Виконання місцевих бюджетів за видатками. Кошторисно-бюджетне

фінансування.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Рекомендовані теми для підготовки рефератів:

- Проблеми вдосконалення місцевих фінансів у Бюджетному кодексі України.
- Розвиток місцевих бюджетів та їх роль у місцевих фінансах України.
- Етапи становлення місцевих бюджетів України.
- Формування інституту місцевого самоврядування та його вплив на місцеві фінанси.
- Територіальна громада – первинний суб'єкт місцевого самоврядування.
- Планування доходів та видатків місцевих бюджетів.
- Проблеми зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів.
- Дискусійні питання суті та функцій місцевих фінансів.
- Проблеми зміцнення місцевих фінансів України

Практична робота №6

Тема 8. Соціальні позабюджетні фонди

1. Загальна характеристика соціальних позабюджетних фондів
2. Діяльність Пенсійного фонду України
3. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Чим зумовлена необхідність запровадження державних соціальних позабюджетних фондів?
2. Як виявляється призначення соціальних позабюджетних фондів?
3. Назвіть джерела формування доходів бюджету соціальних позабюджетних фондів.
4. Чим характеризується видаткова частина бюджету соціального позабюджетного фонду
5. Охарактеризуйте управління соціальними позабюджетними фондами.
6. З яких видів господарських операцій сплачуються збори до Пенсійного фонду України?
7. Які види пенсій виплачуються з Пенсійного фонду України?
8. У яких розмірах застрахованим особам виплачується допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю?
9. У яких розмірах застрахованим особам виплачується допомога у разі безробіття?
10. Які види виплат здійснюються за рахунок коштів бюджету Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві застрахованим особам у разі настання страхового випадку?

Рекомендовані теми для підготовки рефератів:

1. Необхідність , зміст і роль соціальних позабюджетних фондів.
2. Становлення та розвиток соціальних позабюджетних фондів.
3. Загальна характеристика соціальних позабюджетних фондів
4. Вітчизняна практика функціонування соціальних позабюджетних фондів.

Змістовий модуль 2.

Особливості функціонування окремих ланок фінансової системи **Практична робота №7**

Тема 9. Фінанси суб'єктів господарювання

1. Поняття та класифікація суб'єктів господарювання
2. Фінанси суб'єктів підприємництва
3. Основи організації фінансів некомерційних організацій

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Назвіть організаційно-правові форми суб'єктів господарювання, охарактеризуйте їх.
2. Охарактеризуйте поняття «суб'єкт господарювання».
3. Назвіть основні ознаки ідентифікації суб'єкта господарювання.
4. Дайте характеристику фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва.
5. Визначте власний капітал суб'єкта підприємництва?
6. Дайте характеристику грошових потоків за видами діяльності підприємницьких структур.
7. Охарактеризуйте оборотний капітал суб'єкта підприємництва.
8. Назвіть види власного капіталу суб'єкта підприємництва.
9. Охарактеризуйте діяльність неприбуткових установ і організацій.
10. Охарактеризуйте самофінансування суб'єкта підприємництва за видами.
11. Яке значення мають грошові потоки суб'єктів господарювання?
12. Вкажіть основні принципи організації фінансів суб'єктів підприємництва.
13. Які є джерела формування оборотного капіталу суб'єкта підприємництва?
14. Дайте характеристику валового та чистого прибутку як показників фінансово-господарської діяльності суб'єкта підприємництва.
15. Охарактеризуйте тезаврований прибуток.
16. Як визначають чистий прибуток суб'єкта підприємництва?
17. Охарактеризуйте особливості фінансів бюджетних установ та організацій.
18. У чому полягають особливості формування доходів політичних партій?
19. Який порядок формування та використання фінансових ресурсів благо-

- дійних організацій?
20. Визначте особливості фінансів суб'єктів підприємницької діяльності— фізичних осіб.

Практична робота №8

Тема 10. Фінанси домогосподарств

Тема 13. Фінансова безпека держави

1. Теоретичні основи фінансів домогосподарств.
2. Сутність та необхідність управління фінансами домогосподарств.
3. Бюджет домогосподарства як інструмент управління фінансами: сутність, структура, особливості формування.
4. Заощадження домогосподарств, їхня класифікація, мотиви та чинники.
5. Економічна та фінансова безпека держави: завдання, об'єкти, суб'єкти та основні загрози
6. Економічна злочинність як загроза фінансовій безпеці держави
7. Загрози та ризики фінансової безпеки України
8. Класифікація загроз фінансовій безпеці держави

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

- Фінансова безпека: суть та місце в системі економічної безпеки держави
- Механізм та системи забезпечення фінансової безпеки держави
- Бюджетна складова фінансової безпеки держави. Поняття бюджетної безпеки держави
- Критерії та індикатори оцінки бюджетної безпеки держави
- Загрози бюджетній безпеці держави
- Боргова складова фінансової безпеки держави
- Критерії та індикатори оцінки боргової безпеки держави
- Ризики та загрози боргової складової національним економічним інтересам та фінансовій безпеці держави
- Назвіть визначення категорії домогосподарство.

Рекомендовані теми для підготовки рефератів:

2. Яка роль домогосподарств у соціально-економічному розвитку суспільства?
3. Вкажіть визначення та основні функції фінансів домогосподарств.
4. Розкрийте поняття «бюджет домогосподарства» та його структуру доходів та витрат.
5. Які основні мотиви заощаджень домогосподарств?
6. Надайте характеристику фінансового портфелю домогосподарства

Практична робота №9

Тема 11. Страхування. Страховий ринок

1. Економічна природа і сутність страхування.
2. Функції принципи страхування.
3. Класифікація страхування та перестраховування.
4. Поняття страхового ринку, його структура.

Питання для обговорення:

1. Економічна природа і сутність страхування. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.
2. Функції страхування. Класифікація страхування.
3. Необхідність створення державних цільових фондів і принципи їх організації.
4. Форми організації страхового фонду.
5. Поняття і організація страхового ринку

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Надайте визначення поняття «страхування» як економічної категорії.
2. Які існують суб'єкти страхування та страхові відносини?
3. Що таке страхові платежі їх визначення і сплата?
4. Яка структура страхового тарифу та його складові?
5. Що таке нетто-ставка страхового тарифу і порядок її розрахунку?
6. Вкажіть сутність і мотиви взаємовідносин страхових компаній з фінансовим ринком.
7. Розкрийте поняття страхового ринку його складові та характеристика

Практична робота №10

Тема 12. Фінансовий ринок

1. Сутність фінансового ринку, його роль у сучасній економіці, інституційна будова.
2. Фінансовий ринок – складова фінансової системи. Типи фінансових ринків.
3. Ризики на фінансовому ринку.
4. Регулювання та саморегулювання фінансового ринку.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Сутність, функції та значення фінансового ринку в фінансовій системі України.
2. Структура фінансового ринку.
3. Характеристика окремих сегментів фінансового ринку.
4. Загальна характеристика інструментів ринку цінних паперів.
5. Організація біржі та біржові операції на фінансовому ринку.

Практична робота №11

Тема 14. Міжнародні фінанси

Тема 15. Фінанси сталого розвитку

1. Міжнародні фінанси: інтерпретація сутності.
2. Світове фінансове середовище: поняття, складові та фактори розвитку.
3. Глобальні фінансові дисбаланси: сутнісні характеристики та класифікація.
4. Національні особливості переходу України на шлях сталого розвитку.
5. Індикатори сталого розвитку України.

Питання для обговорення:

1. Розкрийте суть міжнародних фінансів у широкому й вузькому розумінні.
2. Охарактеризуйте багатоаспектну сутність поняття «міжнародні фінанси» та їхнє функціональне призначення.
3. Розкрийте суть і охарактеризуйте основні складові світового фінансового середовища.
4. Які системні детермінанти впливають на розвиток світового фінансового середовища?
5. Дайте визначення понять «світовий фінансовий ринок» та «міжнародний фінансовий ринок». У чому полягає принципова відмінність міжнародного фінансового ринку від світового?
6. Назвіть основні сегменти міжнародного фінансового ринку. В чому полягає суперечливість сегментарної структури міжнародного фінансового ринку?
7. Що таке міжнародні організації й міжнародні фінансові інституції? Що між ними спільного, а що відмінного?
8. Чим зумовлена поява міжнародних фінансових організацій (інституцій)? Що спільного і що відмінного у функціональному призначенні МВФ та Світового банку?
9. Що таке глобальні фінансові дисбаланси? Розкрийте основні концептуальні підходи до трактування поняття «глобальні фінансові дисбаланси», скориставшись такими загальновідомими філософськими категоріями, як «сутність» і «явище», «зміст» та «форма».
10. Розкрийте основні сутнісні характеристики глобальних фінансових

дисбалансів. Назвіть основні види глобальних фінансових дисбалансів й їхні ідентифікаційні ознаки.

11. 1. Охарактеризуйте основні проблеми економічного та соціального розвитку в Україні.
12. Як реалізуються ЦРТ в Україні?
13. Охарактеризуйте стан економічного розвитку України на даному етапі.
14. Якими є внутрішні чинники необхідності переходу до сталого розвитку в Україні?
15. Визначіть основні чинники сталого розвитку для України.
16. Розкрийте національні особливості переходу України до сталого розвитку.
17. Якими є основні завдання в економічній сфері при переході до сталого розвитку?
18. Які індекси, категорії політики, індикатори та показники складають економічний вимір сталого розвитку в Україні?
19. Які категорії політики, індикатори та показники складають екологічний вимір сталого розвитку в Україні?
20. Які категорії політики, індикатори та показники складають соціальний та інституційний виміри сталого розвитку в Україні?
21. Які відмінності сталого розвитку регіонів України?

Питання для підготовки до іспиту

1. Економічні передумови виникнення і розвитку фінансів.
2. Необхідність та сутність фінансів.
3. Функції та роль фінансів.
4. Взаємозв'язок фінансів з іншими елементами економічної системи.
5. Історичний аспект становлення і розвитку фінансової науки.
6. Предмет і метод фінансової науки.
7. Розвиток фінансової науки в Україні.
8. Сучасна світова наукова фінансова думка.
9. Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин.
10. Склад та структура фінансових ресурсів.
11. Джерела формування фінансових ресурсів.
12. Поняття «фінансова система».
13. Теоретичні основи побудови фінансової системи.
14. Структура фінансової системи.
15. Призначення і специфічні ознаки сфер та ланок фінансової системи.

16. Правові та організаційні основи фінансової системи.
17. Сутність, складові і типи фінансової політики.
18. Завдання і принципи фінансової політики.
19. Форми і методи реалізації фінансової політики.
20. Організаційне забезпечення фінансової політики.
21. Правове забезпечення фінансової політики.
22. Фінансова політика України на сучасному етапі.
23. Призначення і роль фінансового механізму.
24. Склад і структура фінансового механізму.
25. Фінансове планування: суть, принципи, методи, завдання.
26. Фінансові показники як складова фінансового механізму.
27. Сутність фінансів підприємств, принципи їх організації та зміст.
28. Функції фінансів підприємств і їх характеристика.
29. Фінансові ресурси підприємств, їх склад і характеристика.
30. Зміст, завдання та організація фінансової роботи на підприємствах.
31. Доходи та видатки підприємства.
32. Домогосподарство як інституційна економічна одиниця та суб'єкт фінансових відносин.
33. Теоретичні основи фінансів домогосподарств.
34. Бюджет домогосподарства, його структура. Сукупні ресурси і сукупні витрати домогосподарства.
35. Заощадження домогосподарств, їх класифікація, мотиви та чинники.
36. Соціальний захист населення.
37. Суть і функції податків. Роль податків у фіскальній політиці держави.
38. Види податків.
39. Загальнодержавні податки, їх характеристика.
40. Місцеві податки і збори. Інші платежі до бюджету.
41. Податкова система: поняття, основи побудови. Принципи й методи оподаткування.

42. Податкова політика. Фактори, що визначають напрямки і характер податкової політики.
43. Державна податкова служба України, склад служби та основні функції.
44. Економічна природа і суть бюджету. Бюджет як економічна категорія.
45. Функції бюджету, їхня характеристика.
46. Бюджетна політика України, її особливості та значення.
47. Бюджетне законодавство України.
48. Бюджетний устрій і бюджетна система.
49. Структура бюджетної системи України.
50. Принципи побудови бюджетної системи України та їх характеристика.
51. Формування доходів державного бюджету, їх склад і структура.
52. Видатки державного бюджету. Основні напрямки використання бюджетних коштів.
53. Бюджетний дефіцит: визначення, причини виникнення, наслідки.
54. Джерела фінансування бюджетного дефіциту.
55. Суть місцевих фінансів. Місцеві фінанси як система.
56. Функції місцевих фінансів.
57. Місцеві бюджети, їх доходи.
58. Видаткова частина місцевих бюджетів.
59. Особливості діяльності Пенсійного фонду України.
60. Економічна суть державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту.
61. Форми внутрішнього державного кредиту.
62. Форми зовнішнього державного кредиту.
63. Державний борг, його структура.
64. Управління державним боргом. Економічні та соціальні наслідки державного боргу.
65. Економічна природа та сутність страхування.
66. Види страхування.

67. Класифікація страхування за об'єктами та ознакою ризику. Принципи обов'язкового і добровільного страхування.
68. Страхування майна юридичних і фізичних осіб, його види й форми.
69. Особисте страхування його суть і значення в забезпеченні соціального захисту громадян. Види особистого обов'язкового і добровільного страхування.
70. Страхування відповідальності.
71. Страховий ринок. Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні.
72. Фінансові посередники: склад та їх основні функції.
73. Банківська система: принципи побудови та механізм функціонування.
74. Поняття, види та призначення комерційних банків.
75. Загальна характеристика банківських операцій.
76. Суть фінансового ринку, його роль у мобілізації та розподілі фінансових ресурсів.
77. Класифікація фінансових ринків.
78. Характеристика ринку цінних паперів.
79. Види цінних паперів.
80. Правове регулювання фінансового ринку. Державний контроль за випуском і обігом цінних паперів.
81. Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.
82. Економічна природа і призначення міжнародних фінансів.
83. Валютні відносини та валютні системи, їх еволюція.
84. Валютний курс. Види і форми валютних курсів.
85. Валютне регулювання та валютні обмеження: суть і необхідність.
86. Валютний ринок як складова міжнародного фінансового ринку.
87. Міжнародний фінансовий ринок.
88. Сутність та різновиди фінансової безпеки
89. Особливості фінансової безпеки регіону
90. Основні функціональні складові фінансової безпеки підприємств.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна

1. Natalia Tkachuk, Viktoriia Somchenko, Oleh Ihnatiuk , Hanna Kolomiets and Nataliia Pochernina New Tax Policy on Resumption of the Business Entities' Activities. Economic Affairs, Vol. 68, No. 01s, pp. 09-15, February 2023 DOI: 10.46852/0424-2513.1s.2023.2. p.9-15.
2. Pilbeam K. International Finance. 5th edition. Bloomsbury Publishing, 2023. 568 p.
3. Актуальні проблеми фінансів та економіки: навчальний посібник. – Київ: Аграр Медіа Груп, 2023. – 286 с
4. Бюджетний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
5. Бюджетно-фінансове законодавство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/klas>
6. Карлін М. І., Івашко О. А. Фінансові системи країн Європейського Союзу: підручник. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 384 с.
7. Касьянова Н. В., Кочетков В. М. та ін. Міжнародна фінансова система : підруч. Київ : ЛІРА-К, 2023. 270 с.
8. Податковий кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
9. Ткачук Н.В. Фінанси: курс лекцій [Електронне видання]. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024.
10. Ткачук Н.В. Фінанси: Методичні рекомендації до практичних та самостійних робіт [Електронне видання]. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024.
11. Фінанси України: навч. посіб. / Карлін М. І. та ін.; за ред. Карліна М. І. Київ: Видавничий дім «Кондор», 2018. 332 с.

Додаткова

1. Iryna Halushchak, Mykhailo Kuzheliev, Viktor Melnyk, Maksym Zhytar, Tetiana Myhovych. Methodical Aspects of Evaluation of Financial Architecture of

Economy . WSEAS Transactions on Business and Economics, ISSN / E-ISSN: 1109-9526 / 2224-2899, Volume 17, 2020, Art. #27, pp. 260-268 (PDF <https://doi.org/10.37394/23207.2020.17.27>)

2. Iwanicz-Drozdowska M., Malinowska-Misiąg E., Mielus P., Smaga P., Witkowski B. The Role of Crises in Shaping Financial Systems From the Global Financial Crisis to COVID-19. Routledge, 2022. 184 p

3. Laktionova, O.; Kovalenko, Y.; Myhovich, T.; Zharikova, O. Transforming Financial Outsourcing Services for Sustainable Business Development: A Review on Green Finance. Economics. Ecology. Socium 2022, 6, 37-50. DOI: <https://doi.org/10.31520/2616-7107/2022.6.4-4>

4. Mishustina, T., Kravchenko, A., Poprotskyu, O., Myhovich, T., Artemchuk, L., Vasylenko, O. (2022). Fair Competition for Business in the Field of Information and Communication Technologies in the Era of Postcontemporary Society Economy. Postmodern Openings, 13(2), 321-333. <https://doi.org/10.18662/po/13.2/456>

5. Solodzhuk T., Myhovich T.. Assessment of an exchange rate's fluctuations impact on the foreign exchange market. Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Vol. 9, No. 3 (2022), P. 55-64. URL: <http://jpnu.pu.if.ua> DOI: <https://doi.org/10.15330/jpnu.9.3.55-64>

6. Борисюк О.В., Ткачук Н.В. Моніторинг бізнес-процесів страховиків в умовах цифровізації. Економіка, фінанси, право, № 10, 2024.

7. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

8. Криховецька З.М., Мигович Т.М. Роль банків із участю держави у забезпеченні фінансової стабільності національної економіки в умовах війни. Інвестиції: практика та досвід. 2023. №4. С. 53-63.

9. Міністерство фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>.

10. Ткачук Н. В. Діджиталізація фінансово-економічної сфери в Україні : стан та перспективи розвитку. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. Випуск Том 1 № 31, 2022. С.18 – 28.

11. Ткачук Н.В., Стащук О.В. Моніторинг державного боргу України в умовах військового стану. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2023. Том 4, 2023. С. 83-96 <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2023-04-83-96>